

Vztrajanje v zmoti

Kdor poblize spremlja potek razprav ob oblikovanju in sprejemanju občinskih in pokrajinskih (v Trstu in Gorici) statutih, lahko ugotavlja, da si predstavniki političnih sil večinskega naroda odločno prizadevajo, da statuti po možnosti sploh ne bi omenili Slovencev. Omenjene politične sile se vedejo tako, kot da nas ne bi bilo, kar pomeni, da bi našo prisotnost najraje zatajile.

V tem pogledu prednjači seveda Trst, ki ponovno dokazuje, da nikakor ne more iz svoje kože. Za zanikanje naše prisotnosti, za odklanjanje pravic slovenski narodni skupnosti mu pride prav vsaka priložnost. Tako se je z vsoto oklenil napovedi predsednika republike, da se bodo tanki jugoslovanske armade umaknili

»Slovenci nepogrešljiv del tržaške stvarnosti«

Slovenska skupnost je v soboto, 12. t.m., priredila pred tržaškim županstvom na Trgu Unità manifestacijo za priznanje in ovrednotenje prisotnosti slovenske narodnostne skupnosti v statutih tržaške občine in pokrajine. Manifestacija je bila med zasedanjem tržaškega občinskega sveta. Kljub slabemu vremenu se je na glavnem trgu v Trstu zbralo precej lju-

di, med temi tudi številni dijaki. Prvi je spregovoril pokrajinski tajnik Ssk Miro Oppelt. »V tržaških upravah poteka oblikovanje statutih, ki sta mali ustavi krajevnih uprav, v katerih mora biti izražena celotna stvarnost mesta in pokrajine. Nepogrešljiv del te stvarnosti pa smo tudi Slovenci s svojo stoletno prisotnostjo ter s svojim kulturnim, gospodarskim in

civilnim deležem v razvoju tržaškega mesta,« je med drugim dejal Oppelt. »Kot kaže potek razprave za pripravo temeljnega dokumenta tržaške občine pa tudi pokrajine, se odraža neugodovinska težnja po brisanju naše prisotnosti in nadaljnjem odrinjanju. Trst pa s tem zapravlja še eno priložnost, da se izkaže kot mesto evropske razsežnosti...«

Pred zbrano množico so spregovorili še deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar, ki je predvsem poudaril, da hoče biti to zborovanje klic k doslednosti in pravičnosti. Dejal je še, da Slovenci obsojamo politiko, ki ustvarja nezaupanje in ruši sožitje med tu živečima narodoma. Besedo so nato prevzeli občinska svetovalec Ssk prof. Aleš Lokar in DSL Ravel Kodrič, tajnica Sindikata slovenske šole Živka Marc, ki je uradno pristopil k manifestaciji, in nekateri posamezniki.

Ob koncu je bila delegacija demonstrantov, v kateri sta bila dva predstavnika Slovenske skupnosti, tajnica Sindikata slovenske šole in en dijak, sprejeta pri tržaškem podprefektu dr. Camerlengu in županu Richettiju.

Manifestacija Slovenske skupnosti pred tržaško občinsko palačo (foto Magajna)

DRAGO LEGIŠA

iz Slovenije preko Trsta, odkoder bi nadaljevali pot v črnogorski Bar. Pri tem se je začela prava pravcata gonja ne proti očitnemu poskusu nudenja pomoči Srbiji v boju proti Hrvaški, temveč posredno in neposredno proti slovenski manjšini.

Prav v trenutku, ko tukajšnje javne uprave, med njimi tržaška občina in pokrajina, sklepajo o vsebini tako pomembnih listin, kot so statuti, je drugo italijansko omrežje — ki je v bistvu državna ustanova — pripravilo za široko javnost oddajo o »fojbah«, se pravi o pokolih med drugo svetovno vojno in tik po njej v Istri, oziroma v tedanji Julijski krajini.

Ta površna in pristranska televizijska oddaja, katere avtorji so ji kljub skrajni kočljivosti obravnavane tematike dali pečat spektakla, je imela za posledico, da se je v tukajšnji javnosti spet začel »kriminalizirati« celotni slovenski narod in zato tudi naša manjšina.

Takšno početje za nas sicer ni nič novega, saj se zgodovina le ponavlja, vendar je zanimivo, da prihajajo kraške jame na dan v trenutku, ki je za že omenjene statute odločilen, in v trenutku, ko se republika Slovenija osamosvaja in uveljavlja svojo notranjo demokratično parlamen-

OD ALP DO SREDOZEMLJA

Navadno se o srečanjih in zborovanjih poroča »post factum«, če ne gre za samo časnikarsko napoved. Lahko pa se ta red tudi obrne, saj je čas nekaj relativnega. Od sv. Avgušтина do Bergsona in Einsteina se namreč razpravlja o tem, kaj je čas, odgovora na to pa navadno — vsaj gotovega — ni nikjer. Pred kratkim so končali v Španiji simpozij o času vendar pa znanstveniki niso našli nikakega pozitivnega pojasnila. Naše razmišljanje se sicer ne bo ustavilo ob problemu časa. To je le obrobna opomba. Sledi naj kratka omemba dveh pobud, ki bosta (oz. ena je, ko bodo bralci preleteli te vrstice v teku) te dni v Sredozemlju o problematiki narodnih manjšin.

Gre za organizacijo dveh simpozijev o podobni, če ne že isti temi. Prvi poteka te dni v mestu Sassari, drugi pa bo konec meseca v mestu Cagliari. Oba simpozija se bosta ubadala v bistvu z manjšinsko tematiko in Evropo. Zanimivo je, da sta obe zborovanji prav na Sardiniji, torej na otoku v Sredozemlju oziroma v deželi, ki je sama izraz etnične problematike. Boj za sardinsko identiteto gre še vedno naprej. Res, da so pogoji za to v alpskem loku in v Sredozemlju znotraj italijanske republike nekoliko drugačni. Medtem ko so manjšine v alpskem loku (Dolina Aosta,

Južni Tirol, Slovenci) odločno »politične«, se pravi subjekt in delno mednarodno pravno priznane (po mednarodnih pogodbah in sporazumih — Gruber — De Gasperi, potem paket za Tirolsko, Londonski memorandum in Osimio za slovensko), pa recimo na Sardiniji tega ni. Sardinici so itak že sami »matična domovina«, podobno kot Furlani pri nas ali Ladinci, pa spet po Evropi Baski, Katalonci itd. Tudi drugi pogoji niso podobni. Medtem ko imamo mi šole v lastnem jeziku (Slovenci in Tirolci, delno dvojezične v Aosti), pa tega na Sardiniji še zdaleč ni. Tudi jezikovno še ni točno določena vloga samega jezika v knjižnem smislu. Vseeno pa je tu opaziti resna prizadevanja raznih kulturnih krogov za pravo ovrednotenje tako jezika kot kulture v avtohtonem smislu.

V tem kratkem zapisu seveda ne moremo natančneje poročati o programih obeh simpozijev. Verjetno bo za to mesto malo kasneje. Vsekakor pa je gotovo, da pomenijo take pobude pozitiven prispevek v splošno seznanjanje javnosti, pa tudi znanstvenih in sploh za to poklicanih krogov. S tem se sama manjšinska tematika vedno bolj širi in stopa na pozorišče, ki ga nedvomno zasluži.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 20. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. Branko Hofman: »Ringo potepuh.«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Državne meje in družinske usode; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Janez Povše: Slovenski obračun s samim seboj; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 21. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski romantiki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.00 Umetniki pred ogledalom; 12.40 Mešani zbor Hrast iz Doberdoba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Možiček Kopitjaček.«; 16.00 Pianistki Vesna Zuppin in Beatrice Zonta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jože Plečnik, slovenski svetovni arhitekt.

■ TOREK, 22. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.40 Mešani zbor Gallus iz Buenos Airesa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Simfonični orkester Slovenske filharmonije; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ SREDA, 23. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.00 Zdrava prehrana in gastronomija; 12.40 Vokalna skupina Sovodenjska dekleta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na gorškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na gorškem valu; 16.00 Pianistka Dubravka Tomšič in Simfonični orkester RTV Slovenija; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jugoslavija po letu '45.

■ ČETRTEK, 24. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski vojaki v 1. svetovni vojni; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.40 Vokalna skupina Sovodenjska dekleta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Spomini Henrika Tume; 16.00 Dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 25. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.00 Prvine Sredozemlja pri primorskih pesnikih in pisateljih; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 16.00 Trio Lorenz; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 26. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zdravniški nasveti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Violončelist Menahem Meir in pianist Renato Strukelj; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni.«; 12.00 Rezija in Kanalska dolina; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 9. srečanje mladih slovenskih glasbenikov treh dežel; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Janez Povše: Slovenski obračun s samim seboj; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Vojna na Hrvaškem:

Sedanje in pretekle krivde

Vsako od intelektualca, uradnika, delavca in gospodinjke pa do študenta in upokojenca skuša v Beogradu najti odgovor na vprašanje: zakaj je vojna na Hrvaškem tako okrutna, zakaj toliko sovraštva. Toda le malo kdo išče lastne odgovore, ki gredo preko argumentov, s katerimi Miloševiću režimu do kraja podložni mediji zalagajo iz dneva v dan srbsko javno mnenje. Večina se torej zadovoljuje z ugotovitvijo, da so Hrovati ustaši, fašisti, torej atavični sovražniki jugoslovenskih narodov, svobode in napredka. Le malo kdo skuša v tej intelektualni lenobi najti poglobljenejši odgovor, malo tako v vladajoči režimski kot v opozicijskih strankah.

Najbolj živahne razprave o tem vprašanju potekajo med mirovniki.

SAŠA RUDOLF

»V povojnih letih smo izbrali svoje politiko, 45 let smo si zatiskali oči v upanju, da se bodo rane, ki so nastale med vojno, same zacelile. V zahodni Evropi so se polemike o izbirah med vojno, o kolaboracionizmu, poglegle že v 50-ih letih. Pri nas pa je bilo o spravi prepovedano govoriti, vse do nedavnega. Osvobodilno vojnno smo mitizirali do skrajnosti. Na eni strani so bili heroji, partizani, na drugi pa izdajalci, kolaboracionisti: slovenski domobranci, hrvaški ustaši in srbski četniki. Namesto da bi prosto razpravljali in s tem pripomogli k razčiščenju, smo molčali, prisiljeno molčali, saj je za vsakim vogalom prisluškovala Udba. In tako se je desetletno molčanje polagoma spreminjalo v sovraštvo. Tito je javnemu mnenju vedno točno nakazal trenutnega sovražnika, tako da ljudem ni bilo treba misliti. Za časa vojne je bil sovražnik nacifašistični okupator, po vojni, v dobi socialne revolucije kapitalist, nato kominformist, ko se je skregal s Stalinom, nacionalist, ko so se v Sloveniji in na Hrvaškem pojavile zahteve po demokratizaciji družbe, birokrat, ko

so direktorji pripravili načrt o postopni odpravi samoupravljanja in uvajanja tržnega gospodarstva.

Bratstvo in edinstvo je bila le fraza: v zavesti ljudi je kovalo sovraštvo, nacionalizem se je spreminjal v šovinizem.

S tako oceno preteklosti se v Beogradu mnogi strinjajo, toda vsa krivda vendarle ne more biti v Titovi politiki, čeprav je maršal izredno zasovražena osebnost, saj celo pretijo, da bodo njegove pozemske ostanke prepekljali na eno beograjskih pokopališč, mavzolej, ali bolje rečeno »Hišico v cvetju« pa podrli, češ da je v nasprotju z beograjskim regulacijskim načrtom. Krivde pa niso samo v preteklosti, pač pa tudi v sedanjosti.

»Po zmagi na prvih svobodnih volitvah je Hrvatska demokratična zajednica, Tudjmanova stranka pričela s čištko komunističnih direktorjev, ki so bili večinoma Srbi, odpravila je cirilico na dvojezičnem področju. Šahovnica pa je zamenjala rdečo zvezdo na hrvaški zastavi. Povrnili se je strah: pod podobno zastavo so namreč ustaši med drugo svetovno vojno pobili na desetine tisočev srbskega prebivalstva... Strah pred novim Jese-

novcem, ustaškim taboriščem smrti se je vrnil v zavest srbskega prebivalstva v Krajini, Banji in Slavoniji.«

Komunistični režim Slobodana Miloševića, ki je z množičnimi mitingi zanetil nacionalizem med Srbi, je seveda izkoristil ta strah, ga ščuval, saj parlamentarna demokracija in večstrankarski sistem Miloševiću nista bila nikdar všeč.

Srbsko prebivalstvo na Hrvaškem se je pričelo upirati, se oboroževati. In v tem ima največ krivde vojska, ki je založila Srbe z mitraljezi in minometalci, kasneje pa tudi z oklopnimi vozili in topništvo. Tudi zvezni vojski demokracija ni bila všeč, saj bi izgubila privilegije, ki jih ni malo, od stanovanj do visokih plač, od počitniških domov do vpliva v družbi. Preko 70 tisoč častnikov, ki v večjem delu pripadajo novi komunistični stranki »Gibanju za Jugoslavijo«, se je opredelilo za srbski hegemonizem, saj se je Srbija edina zavzemala za enotno in federativno Jugoslavijo, torej za status quo.

In vendar bo treba na eni in drugi strani najti način dogovarjanja, pozabiti na sovraštvo in znova skupno zaživeti, saj druge alternative ni. Nemogoče bi bilo namreč zagotoviti etnično čista področja, saj bi morali v tem primeru preseliti na sto tisoče ljudi, ki na tem ozemlju živijo dolga stoletja.

Novi slovenski denar

Slovenija ima od prejšnjega tedna lastno valuto — tolar, ki je že v nekaj dneh dobil večjo vrednost od dinarja. O tem je bilo govora tudi na rednem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu v ponedeljek, 14. t.m. Govoril je ekonomist Janko Deželak, ki je med drugim dejal, da je bila ta odločitev Slovenije nujna, saj bi drugače Srbija z nekontroliranim tiskanjem dinarja dosegla to, česar ni dosegla armada — uničenje Slovenije.

VZTRAJANJE V ZMOTI

tarno ureditev, Hrvaška pa bije krvav in neenak boj za obstanek.

Tisti, ki danes obsoja tragične in vsekakor obsodbe vredne dogodke izpred 46 in več leti, bi moral pošteno priznati, da tednji pokoli niso bili posledica sovraštva med narodom ali narodi, temveč predvsem rezultat razrednega sovraštva, ki je specifična tedaj zmagovitega boljševizma. Da je temu tako, najbolj zgovorno priča dejstvo, da so pri organiziranju in izvajanju pokolov sodelovali Slovenci, Hrovati in

Italijani, kot so bili med njihovimi žrtvami pripadniki vseh treh omenjenih narodov.

Povsem drugo vprašanje pa so vojne operacije in v tej zvezi tudi prisotnost jugoslovske vojske 1945. leta v Trstu. Šlo je za zaključne operacije v vojni, ki so jo zavezniki vodili proti Hitlerjevi in Mussolinijevi Italiji, se pravi proti napadalcem. Teoretično bi jugoslovska vojska, ki je sodila v zavezniški tabor, imela pravico zasledovati sovražnika ne samo do Trsta in Gorice, temveč še dlje v notranjost, zaveda-

joč pa se, da bo nove meje med obema državama določila mirovna pogodba. Tako se je tudi zgodilo. To so dejstva. In za zaključek: če je Italija izgubila toliko ozemlja (Istro, Reko, Zadar itd.), se mora zahvaliti svoji zgrešeni in krivični politiki v odnosih s sosedi na Vzhodu. Se ni od tega nič naučila? Če smo poslušali pisano družino, ki je zborovala zadnji nedelji (6. in 13. t.m.) v Trstu, bi morali reči ne. Toda: errare humanum, perseverare diabolicum (zmota je človeška, vztrajanje v njej pa diabolično).

Pred kongresom tržaškega pokrajinskega sveta Ssk

Dr. Harej: »Stranka bo morala ubrati novo pot...«

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti iz Trsta je pred nedavnim določil datum svojega kongresa, ki naj bi predvidoma potekal 10. novembra. Svet bo izvolil nove člane in določil programske smernice za delovanje v prihodnjih dveh letih. O dosedanjem delu in pripravah na kongres smo se pogovorili s predsednikom pokrajinskega sveta Ssk dr. Zorkom Harejem. S tem začnemo serijo intervjujev, posvečenih bližnjemu kongresu tržaškega dela stranke.

Bi lahko za naše bralce v glavnih obrisih obnovili delovanje tržaškega pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti v teh dveh letih?

V tem času smo obravnavali predvsem tekoče politično dogajanje, ki je zadevalo našo stranko in to, kar Ssk predstavlja — slovensko manjšino. Sklepe in izsledke teh diskusij je nato po statutu izvajal izvoršni odbor. Reči moram, da smo imeli v tem času precej rednih sestankov. Poleg tega smo spomladi posvetili serijo zasedanj tudi vprašanju odnosov s Slovenijo in slovenskimi organizacijami ter ustanovami v zamejstvu.

Kako ocenjujete delovanje sveta v tem času?

Rekel bi, da je svet deloval zadovoljivo, čeprav je bila prisotnost članov na sejah različna; večja je bila seveda, ko je šlo za važnejše probleme. Pomemben doprinos k diskusijam so dali predstavniki strokovnih komisij (šolske, gospodarske, socialne in pravne), ki delujejo v okviru sveta. O komisijah bi povedal, da lahko v kon-

Dr. Zorko Harej

litično dejavnost na načela, ki jih je doslej uresničevala naša stranka. Zato je njena naloga, da zbere v svoje vrste čim več Slovencev, saj je njena miselna osnova dovolj široka, da lahko v Ssk stopijo vsi Slovenci v Italiji. Samo na tak način bo naš boj za ohranitev in uveljavitev naših pravic uspešen. V razpršenosti ne pomaga nobena dobra volja in enotnost je predvsem pomembna v tem okolju, ki je nam Slovincem vedno manj naklonjeno.

Kako potekajo priprave na pokrajinski kongres Ssk? So pri tem kake težave?

Kar zadeva priprave na kongres bi predvsem povedal, da je naša stranka že organizirala predkongrese posameznih sekcij Ssk, ki delujejo v raznih okrajih tržaške pokrajine. Poudariti pa moram, da smo zamudili nekaj časa, predvsem zaradi dogajanja v Sloveniji in novih občinskih in pokrajinskih statutih. Stranka si je z vsemi silami prizadevala, da bi bila slovenska prisotnost v njih čim večja. Kljub vsemu pa upamo, da bomo nadoknadili zamujeni čas in da bo pokrajinski kongres naše stranke res 10. novembra.

Kaj bi povedali o vključevanju mladih v pokrajinski svet Slovenske skupnosti?

Neizpodbitno je dejstvo, da je bodočnost vsake stranke mladina. Slovenska skupnost si zato od vsega začetka prizadeva, da bi pridobila čim več mladih ljudi, ki bodo nekoč vodili stranko. Delno nam je to že uspelo, saj Mladinska sekcija Ssk zelo uspešno deluje; nekaj njenih članov je tudi v pokrajinskem svetu. Upajmo, da bomo v bodoče prisotnost mladih še okrepili.

Zamejska pomoč Sloveniji

Solidarnostni odbor za pomoč Sloveniji, ki je nastal v našem zamejstvu na pobudo vseh družbenih in političnih komponent slovenske narodnostne skupnosti takoj po vojaški agresiji na mlado slovensko republiko, je v petek, 11. t.m., izročil nabrano denarno pomoč predsedniku slovenske vlade Lojzetu Peterletu, ki jo je takoj izročil določenemu prejemniku — Rdečemu križu Slovenije. V treh mesecih je solidarnostni odbor nabral 213 milijonov lir prispevkov. Sredstva, ki so bila zbrana na Goriškem, so bila že predana v Ljubljani, v petek pa so zastopniki solidarnostnega odbora izročili 148 milijonov lir, ki so jih posamezniki, društva in podjetja darovali na Tržaškem in v Videmski pokrajini. Krajša slovesnost je bila v Mladinskem zdravilišču in okrevališču Debeli rtič, kjer so se zbrali poleg predstavnikov zamejskih družbenih in političnih komponent in slovenskih denarnih zavodov še zastopniki Rdečega križa Slovenije, zastopniki štaba za civilno zaščito in ministrstva za zdravstvo, koprski župan Aurelio Juri in številni časniki.

Predaja zbranih sredstev je bila v Mladinskem zdravilišču Rdečega križa, ker bo največji del vsote uporabljen ravno za njegov program obnove in nabav. Ostalo bo namenjeno potrebam zdravstvenega sektorja na območju Gornje Radgone in Ormoža. Solidarnostni odbor je želel namreč prispevati k premagovanju posledic vojne v Sloveniji ter obenem podpreti objekt splošnega družbenega pomena v naši neposredni sosesčini. Zdravilišče, namenjeno mladini iz vse Slovenije, sprejme letno do desetisoč otrok. Trenutno so v njem hrvaški begunski otroci z materami. Ker je nastalo leta 1956 in ima 800 ležišč v šestih paviljonih, je potrebno marsikatero obnovo in izboljšanja storitev.

Na slovesnosti so spregovorili predsednik skupščine Rdečega križa Slovenije Gartner, načelnik republiškega štaba za civilno zaščito Rajh, ki je med drugim povedal, da je v Sloveniji že 17.400 hrvaških beguncev, Branko Jazbec, ki je prikazal delo solidarnostnega odbora in izročil zbrana sredstva ter Kristina Martelanc, ki je predsedniku slovenske vlade Peterletu izročila 2.200 podpisov, ki so jih v obsodbo vojne vihre na Slovenskem

Srečanje na Debelem rtiču: Kristina Martelanc izroča predsedniku Lojzetu Peterletu podpise v podporo Sloveniji (foto Magajna)

in v podporo slovenski suverenosti in samostojnosti ter mednarodnem priznanju 11. in 12. julija zbrali v tržaškem središču člani mladinske sekcije Slovenske skupnosti, mladinskega odbora Slovenske prosvete, mladinskega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Slovenske zamejske skavtske organizacije v Trstu.

■ Podjetnik Cardarelli, glavni pobudnik za turistični razvoj Sesljskega zaliva, je izjavil, da iz protesta zapušča Trst. Komisija pristojnega ministrstva v Rimu še ni odobrila načrta, ki ga je bil izdelal arhitekt Piano in so ga že zdavnaj odobrile vse pristojne oblasti v deželi. V izjavi Cardarelli omenja nasprotovanje mnogih finančnih in drugih krogov v deželi, ti krogi pa dejansko zavirajo odobritev načrta v Rimu. Odločitev je v Trstu dvignila oblak prahu.

Vsadržavni inštitut za zunanjo trgovino (Istituto per il commercio estero — ICE) išče 25 diplomiranih oseb, mlajših od 40 let, za svoje urade v Italiji in tujini. Rok za prijavo poteče 8. novembra. Podrobnejše informacije lahko dobite na sedežih ICE v Rimu ali v drugih pomembnejših italijanskih mestih.

kretnih primerih povabijo k sodelovanju tudi priznane strokovnjake, ki niso v pokrajinskem svetu. Seveda je delovanje teh komisij, ki so zelo pomembne za uspešno delovanje stranke, odvisno predvsem od prizadevanosti njihovih predsednikov.

Katero naj bo, po vašem, vodilo za delovanje novega sveta?

Stranka mora v bodoče delovati v okviru svojega dosedanjega programa, svojih statutarjih pravil, svoje filozofije, ki jo obsega prvi del statuta, to je delovanje na podlagi načel narodne samobitnosti političnega pluralizma, demokratičnega reda in socialne pravičnosti. Morala pa bo ubrati tudi neke nove poti posebno v tem času, ko je komunizem propadel in je matična domovina naslonila svojo po-

V SKK se spet zbira mladina

Slovenski kulturni klub je po poletnem premoru spet začel zbirati slovensko mladino na rednih sobotnih srečanjih. SKK je organizacije, v katero zahajajo (zdaj že 35. leto) višješolci, na sestanke pa prihajajo tudi univerzitetni študentje in delavska mladina. Odbor SKK sestavljajo mladi in njihova naloga je, da vsak teden priredijo, pod mentorstvom prof. Lučke Susič, srečanje v obliki predavanja, okrogle mize, filmskega večera, zabave itd.

Letos smo se klubovci že pred prvim sobotnim večerom sestali v Finžgarjevem domu na Opčinah, kjer smo se udeležili srečanja s skupino argentinskih maturantov, ki so obiskovali slovenske sobotne šole. Srečanje je bilo v torek, 24. septembra, na njem pa so sodelovale tudi pevke dekliske skupine Vesela pomlad, ki so pod vodstvom Franca Pohajča pripravile krajši sprejem.

Prvi sobotni sestanek pa je bil 5. oktobra, ko smo klubovci pripravili že tradicionalno jesensko zabavo, ko se moramo mladi posloviti od poletja in počitnic. Zbralo se je res lepo število starih članov, bilo pa je tudi veliko novih obrazov in nekateri izmed njih so že postali člani SKK.

Prejšnjo soboto pa so se klubovci odpravili na krajši izlet v slovensko prestolnico. Tu nas je najprej dr. Prelovšek član Slovenske akademije znanosti in umetnosti vodil po Plečnikovi Ljubljani in nam s svojo strokovno in živahno razlago približal tega velikana slovenske umetnosti. Zvečer smo v stolnici poslušali koncert Gallusovo zvočno bogastvo. Izlet pa smo zaključili na kar se da prijeten način v družbi mladih prijateljev iz Ljubljane in nekaterih predstavnikov argentinskih Slovencev.

Klubovci imamo že tudi izdelan program za prihodnje sestanke. V soboto, 19. t.m., bodo med nami predstavniki Mladih krščanskih demokratov Slovenije in MLIN-a, ki nam bodo pripovedovali o svojih izkušnjah v zadnjih mesecih, ko je Slovenija razglasila samostojnost, doživela agresijo JA, osvetlili pa nam bodo tudi najnovejšo dogodke v zvezi s koncem moratorija, uvedbo nove valute, slovenskih potnih listov itd.

Za soboto, 26. t.m., pa vabi Slovenski kulturni klub na svoj redni občni zbor. To bo priložnost, da se po poročilih dosedanjih odbornikov pogovorimo o pretekli sezoni in iz razprave izoblikujemo smernice za nadaljnje delovanje. Na občnem zboru bodo tudi izvoljeni novi odborniki. Novi člani in tisti, ki se v klub še niso včlanili, pa bodo imeli priložnost, da bolje spoznajo to organizacijo.

Prvo soboto v novembru bo sestank odpadel zaradi praznikov, 9. novembra pa je predvideno veselo martinovanje.

Napoveduje se torej res bogata in zanimiva sezona, zato vabimo vse, ki se radi udeležili naših sestankov, da se oglasijo na Donizettijevi ulici 3, v Trstu, vsako soboto ob 18.30.

Breda Susič

Ob dokončni razglasitvi slovenske suverenosti

Izjava Narodnega sveta koroških Slovencev in Ssk

V okviru Primorskih dnevov na Koroškem je prišlo 9. oktobra v Celovcu do tradicionalnega srečanja političnih delavcev obeh pokrajin. Predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev in Slovenske skupnosti iz Furlanije-Juljske krajine so svoje razgovore posvetili zlasti položaju po poteku moratorija in dokončni osamosvojitvi Slovenije. Potrdili so svojo popolno podporo rojakom v Sloveniji in demokratično izvoljenemu slovenskemu vodstvu ter ponovno naslovili zahtevo na osrednje oblasti na Dunaju in v Rimu, naj takoj priznajo neodvisno Slovenijo in z njo uredijo kar najboljše dobrososedske odnose.

Delegaciji sta se tudi zavzeli za čimprejšnje odprtje slovenskih konzulatov v Celovcu in Trstu. Ker prevzema Slovenija na podlagi načela o mednarodnopravnem nasledstvu dosedanje pristojnosti Jugoslavije, so udeleženci srečanja izrazili pričakovanje, da bo Republika Slovenija dosledno in odločno zahtevala spošto-

vanje meddržavnih obveznosti do slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji ter da bosta Avstrija in Italija spoštovali mednarodne pristojnosti Slovenije.

Pri srečanju, ki so se ga udeležili za NSKS predsednik dr. Matevž Grilc in osrednji tajnik mag. Marjan Pipp, za Slovensko skupnost deželni svetovalec Bojan Brezigar, deželni tajnik Ivo Jevnikar in zastopnik Kanalske doline Salvatore Venosi, so sodelovali tudi prireditelji Primorskih dnevov na Koroškem, predsednik in tajnik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer in Nužej Tolmajer, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice dr. Damjan Paulin in predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver.

Udeleženci srečanja so imeli tudi tiskovno konferenco v Modestovem domu, obiskali pa so italijanskega generalnega konzula in mu predstavili Primorske dneve ter odprta vprašanja obeh narodnostnih skupnosti.

Lekcija narodne samozavesti za dijake liceja »F. Prešeren«

Dijaško zborovanje na stadionu 1. maja. Za predavateljsko mizo sedita (z leve) dva predstavnika dijakov, dr. Fonda, deželni svetovalec Brezigar, prof. Pirjevec in senator Spetič (foto Magajna)

Dijaki znanstvenega in klasičnega liceja »F. Prešeren« iz Trsta so v petek, 11. oktobra, v veliki telovadnici stadiona 1. maj imeli zborovanje, ki so ga v celoti posvetili osamosvojitvi matične republike Slovenije. Da bi bolje razumeli psihološke, politične in zgodovinske razloge, ki so naš narod privedli do tega koraka, so povabili medse zgodovinarja prof. Jožeta Pirjevca, deželnega svetovalca Ssk Bojana Brezigarja, psihologa dr. Pavla Fondo in senatorja Stojana Spetiča.

Prof. Pirjevec je na kratko obnovil slovensko zgodovino od leta 1918, ko se je bila Slovenija zaradi italijanskih zahtev po delu slovenskega ozemlja prisiljena zateči pod okrilje Srbije. Poudaril pa je, da so imeli Slovenci tako v stari kot v novi Jugoslaviji vedno neko svojstvo, značilno politiko, ki se je razlikovala od beograjske. Tudi komunisti v naši matični domovini so se od vedno zavedali svojega srednjeevropskega izvora, je menil Pirjevec. Zaradi tega je tudi imela slovenska partija moč, da se je odpovedala oblasti brez zunanjega pritiska, kar je edinstven primer v Evropi.

O psiholoških vidikih slovenskega osamosvajanja je spregovoril dr. Pavel Fonda, ki je dijakom govoril o tem, kako se je v stoletjih izoblikoval naš narodni značaj. Slovenski narod je danes dosegel svojo »polnoletnost«. Še pred tremi desetletji si večina Slovencev sploh ni upala misliti, da bi lahko živela v lastni, samostojni državi. Dr. Fonda se je tudi dotaknil problema slovenske manjšine v Trstu in izrazil prepričanje, da od tega brezperspektivnega mesta ne moremo veliko pričakovati. Preseči moramo ta okvir in upreti naš pogled dlje, v Slovenijo in v Evropo.

Deželni svetovalec Bojan Brezigar pa je v svojem posegu predvsem zanikal nekaj posplošenih trditev, ki jih radi ponavljajo v nekaterih tržaških

Skupna izjava o popisu prebivalstva

Ob letošnjem splošnem popisu prebivalstva izjavljajo podpisane komponente slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, da vztrajanje pristojnih oblasti pri sklepu, da so popisne pole v slovenskem jeziku razpoložljive le v tržaški pokrajini, pomeni novo delitev in diskriminiranje slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini.

Popolnoma nesprejemljivo pa je odrekanje uradne veljavnosti slovenskim popisnim polam, ker gre za nov pritisk na našo skupnost in hud korak nazaj v priznavanju dostojanstva in pravic slovenskega jezika, saj so bile pred desetimi leti tudi slovenske pole polnoveljavne.

Zato pozivamo pristojne oblasti, naj vsemu slovenskemu prebivalstvu in podjetjem v deželi ponudijo tudi slovenske pole in jim priznajo uradno veljavo.

Slovenske družine in podjetja pa pozivamo, naj zahtevajo slovenske popisne pole in jih redno izpolnijo.

Slovenska kulturno gospodarska zveza
Svet slovenskih organizacij
Slovenske organizacije videmske pokrajine
Odperta slovenska skupina
Gibanja komunistične prenovе
Slovenska komponenta DSL
Slovenska komponenta PSI
Slovenska skupnost

Trst, 11. oktobra 1991

V Centru Zeleni Market vse za kmetovalce

V industrijski coni v Trstu je bila v četrtek, 10. t.m., svečana otvoritev »Centra Zeleni Market«. Gre za nov, pomemben trgovski objekt tržaške Kmetijske zadruge. V tem prodajnem centru dobiš vse, kar je potrebno za kmetijstvo, vrtnarstvo, cvetličarstvo, čebelarstvo, živinorejo itd. Predsednik Kmetijske zadruge Boris Mihalič nam je takoj po otvoritvi dejal naslednje: »Naša zadruga je nastala leta 1945. Prestala je mnogo viharjev in je šla tudi skozi precej burno obdobje ter nato priplula v boljše čase. V letih '80 se je zaključil generacijski preskok — uveljavila se je nova generacija, v kateri se prepoznavamo tudi mi, ki danes delujemo v zadrugi. Odprtje Centra Zeleni Market ne pomeni za nas viška, saj vedno iščemo in bomo iskali nova obzorja in nove širine, pač pa se z njim zaključuje cikel, obdobje, v katerem nam je uspelo obnoviti to, kar je zadruga v preteklosti že ustvarila. Seveda si pričakujemo novih odjemalcev in si želimo tudi novih članov. Upam, da bo naša zadruga delovala vsaj še 45 let. S tem želimo izpričati tudi našo, slovensko prisotnost na teh tleh in obenem prispevati h kulturi

Posnetek s slovesne otvoritve Centra Zeleni Market. Na sliki sta med drugimi tržaški škof Lorenzo Bellomi in predsednik Kmetijske zadruge Boris Mihalič (foto Magajna)

dustrijske cone Tabacco ter Vse državne zveze kmetijskih zadrug Filippo, nove prostore pa je blagoslovil tržaški škof msgr. Lorenzo Bellomi, ki je spregovoril v slovenščini in italijanščini. V obeh jezikih je govoril tudi predsednik zadruge Mihalič. Med drugim je povedal, da je Center namenjen vsem, ki se na kakršen koli način ukvarjajo z zemljo. Za dobro in uspešno poslovanje centra bodo skrbeli visoko kvalificirani izvedenci v kmetijskem in trgovskem sektorju. Povedal je še, da bo poleg trgovine delovala tudi nova topla greda, poleg tega pa so tu še skladišče, mehanična delavnica, novi upravni prostori ter laboratorij za analizo vina, olja in zemlje. Tu je tudi zadružna torla za stiskanje olivnega olja. Mihalič je tudi poudaril, da ima Kmetijska zadruga za bodočnost v načrtu še veliko pobud. Ena izmed teh je postavitve novih oljčnih nasadov v občini Dolina na površini približno 20 hektarov. »Rad bi s tega mesta še enkrat poudaril filozofijo oz. politiko, ki se je oprijemamo v podjetju,« je še dejal Boris Mihalič. »Večkrat naglašam, da smo se in se še ved-

no zavzemamo za izboljšanje kakovosti življenja na tem teritoriju. Prav gotovo spada v ta koncept tudi vzpostavitev kulture sožitja... S ponosom lahko poudarim, da nas v naši ožji realnosti v Zadruzi prevzema ta duh od nekdanj, da ni nobenih zaprek pri uporabi enega ali drugega jezika, da dobro sožitje vpliva tudi na sestavo upravnega odbora, na članstvo in uslužbenca, ki pripadajo obema jezikovnim skupnostima, ki sta od vedno prisotna na tem ozemlju...«

Slovesnost se je zaključila s predstavitev slike Klavdija Palčića (o njej je spregovoril priznani tržaški umetnostni kritik Carlo Milic), ki bo krasila sejno dvorano in odkritjem vodnjaka istrobenškega kiparja Romia Graziana, ki stoji pred vhodom v Center. Na slovesnosti sta nastopila tudi Tržaški okteti in domači ansambel »Synthesis 4«.

SPLOŠNA OPREMA

Korsic

- SERIJSKO POHIŠTVO
- POHIŠTVO PO MERI
- PREUREĐITVE

PRODAJALNA
TRST - UL. S. CILINO 38
TEL. 040-54390

Slovenska skupnost zmerno zadovoljna z devinsko-nabrežinskim statutom

Slovenska skupnost je zmerno zadovoljna z odobritvijo statuta za občino Devin Nabrežina. Statut odraža stanje narodnostno mešane občine in vsaj načelno upošteva pravice Slovencev. Ssk je pristopila k izdelavi osnutka statuta z vsi resnostjo, kot so to naredili tudi ostali člani komisije. Na žalost je diskusija, ki so jo povzročili posamezni člani strank, ki zasledujejo druge cilje in ki je odmevala tudi v sredstvih javnega obveščanja, skušala vprašanje statuta povezovati s samim obstojem Caldijevega odbora, do katerega je Ssk korektno solidarna. Ssk se teh intrig ni udeležila, ker meni, da je statut nekaj povsem drugega, in sicer v izključni pristojnosti občinskih svetovalec, ki tudi prevzemajo odgovornost za posamezne člene.

Ssk meni, da je odobreni statut največ, kar je v tem trenutku lahko odobril sedanji občinski svet. Zadovoljna je s splošno razpravo v občinskem svetu, graja pa določena stališča, ki so jih zavzeli o posameznih členih svetovalci KD in PSI, kot tudi Stranke demokratične levice — Komunistične skupine, ki so bila ali demagoška ali celo nacionalistična. Ponovno obžaluje, da skuša KD omejevati že priznane pravice Slovencev v občini, medtem ko so stališča PSI različna, odvisno pač od posameznih občin, kjer nastopa, ali celo od okoliščin. Ssk sodi, da je bilo stališče dveh članov SDL — KS odgovorno, medtem ko negativen glas svetovalca Širca ne prispeva k iskanju rešitev — tudi če so sad kompromisa — koristnih za vse prebivalce občine, ki so Italijani, Slovenci in Italijani istrskega izvora.

Ssk si bo v prihodnosti prizadevala, da z zakonitimi sredstvi izboljša tiste člene statuta, ki v celoti ne upoštevajo že uveljavljenih pravic Slovencev v občini.

■ Za glavnega urednika dnevnika Slovenec je bil imenovan dr. Sandi Sitar. Dosedanji glavni in odgovorni urednik Andrej Rot je postal svetovalec. Tako beremo v dnevniku.

Sabrina in Gianni Gruden se veselita ob rojstvu Chiare. Srečnim staršem čestitajo otroški zbor Ladjica, Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin, mali Chiari pa voščijo veliko zdravja in sreče v življenju.

miru in sožitja med tu živečima narodoma. To je moja osebna želja in želja vseh mojih kolegov, ki smo v teh letih tudi veliko žrtvovali za razvoj zadruge...«

Četrtekova otvoritvena slovesnost je bila navdse slavnostna. Na njej so govorili župan dolinske občine Pečenik ter predsedniki Trgovinske zbornice Tombesi, Sklada za Trst Calandruccio, In-

■ Na kongresu Slovenske demokratične zveze, ki je bil 22. in 13. t.m. v Ljubljani, je nastal razkol. Dve tretjini delegatov sta se izrekli proti sedanjemu strankinemu vodstvu z Dimitrijem Ruplom na čelu in podprli predlog o novi identiteti stranke. Ta se odslej imenuje Narodna demokratična stranka — SDZ. Za predsednika je bil izvoljen dr. Rajko Pirnat, ki je tudi pravosodni minister. Ostala tretjina delegatov je nadaljevala s kongresnimi deli v sosedni dvorani Cankarjevega doma. Poleg Rupla so ostali v stranki v manjšini predsed-

nik parlamenta Bučar, Spomenka Hribar, notranji minister Bavčar in nekateri drugi znani politiki. Razkol ni nastal čez noč, saj so ga napovedovali že nekaj mesecev. Obrambni minister Janša pa ne sodi v Ruplovo skupino.

■ V prvih letošnjih šestih mesecih je v Italiji padlo pod strel mafijcev 240 ljudi. Najvplivnejši italijanski politiki poudarjajo, da v treh deželah sploh ni državne oblasti. Gre za Sicilijo, Kalabrijo in Kampanjo. Mafija pa se je začela širiti tudi po drugih italijanskih deželah, tudi v tistih na Severu.

Nova sezona Slovenskega stalnega gledališča

Kralj Ojdipus - tragedija slepote in luči

Režiser Mile Korun

Kralj Ojdipus, ena najmočnejših stvaritev antičnega duha, tragedija par excellence, se po dobrem dvajsetletju spet odigrava na slovenskem odru, tokrat pred očmi tržaške publike, da spregovori o prastari zgodbi človeka, ki v dušičnem vozlu temnih spoznanj išče pot k svetlobi resnice. Sofoklova drama, ki se s tragedijama Antigona in Ojdipus na kolonu povezuje v monumentalno tebansko trilogijo, je na naših odrih doživela malo uprizoritev, in to v različnih prevodih (Frana Omerze, Frana Albrehta ter Antona Sovreta).

Tržaškemu občinstvu se Kralj Ojdipus predstavlja v novi preobleki, v bleščečem prevodu Kajetana Gantarja ter v režijski zamisli Mileta Koruna. Režiser je ohranil bistvene elemente grškega gledališča (zbor, enotnost dejanja, kraja in časa; maske, še posebej v zaključnem prizoru), vendar je posegel v dramsko tkivo s pevskimi in plesnimi vložki zboru, kar izzveni izrazito »songovsko«.

Kontrast med tragičnimi junaki in zborom je očiten: na eni strani klasična umirjenost in suverenost Ojdipa, Jokaste, Kreona, na drugi pa stopnjujoča se valovitost in nemirnost zboru. Režiser je na svoj način skušal vnesti v dogajalni prostor apolonično (harmonično) in dionizično (disonančno) dramsko občutje, kar je verjetno navezoval na izvor atiške tragedije, ki je povezana z orgiastičnim kultom boga Dioniza. Vendar, če k temu prištejemo lik vidca Teiresiasa, ki je svojo slepoto skrival za sodobnimi temnimi naočniki, taki posegi učinkujejo razklano. Songovska izvedba zadnjih zborovskih nastopov gledalca sicer pritegne zaradi gibčnosti in virtuoznosti igralcev, toda Sofoklov Kralj Ojdipus takih sprememb ali preinterpretacij ne potrebuje.

Mojstrovina duha je lepa in veličastna sama na sebi in tako bi jo radi gledalci (včasih, če dovolite) tudi gledali in videli. Tragika Ojdipovega življenjskega spoznanja je izjemno dramatična in sama dovolj zgovorna.

Sofoklova dramatika predstavlja nekakšen most med Ajshilovo vdanostjo bogovom in Euripidovo kritično inovativnostjo, skepso. Sofokles je v svojih dramah obravnaval predvsem človeka, ne toliko v odnosu do bogov, kot do sebe. Kralj Ojdipus je torej človeška drama, ne drama bogov, pa čeprav se junaki zatekajo k bogovom, jih rotijo, vprašujejo za svet. Toda začetek in konec vsega je človek, Ojdip — ta oteklonogi brezdomec, ki se je iz najdenčka razvil v moža in tebanskega kralja, ne da bi se pravzaprav poznal, ne da bi vedel za lastne korenine.

Gre za analitično dramo, v kateri se v vrtincu dogajanj pogreza predvsem glavni junak. Ko je na višku

svoje moči, bogastva in slave, ki si jih je pridobil z modrostjo in pravičnostjo, v Tebah začne razsajati kuga. V želji, da bi mesto otel prekletstva, Ojdip sprva nevede, nato pa zavestneje začne brskati po preteklosti, po spominu tebanskega in korintskega pastirja ter kraljice Jokaste, dokler se ne odkrije grozotna resnica. Resnica, zajeta v izpolnitvi strahotne delfske preokbe — da bo Ojdip ubil lastnega očeta in se poročil z lastno materjo.

Slepi videc Teiresias Ojdipa sicer opozarja na resnico, toda kralj mu ne verjame. Dejanje se stopnjema zapleta, resnica se narahlo odkriva, tragika doseže svoj vrh ob krutem spoznanju. V razsnovi se Jokasta, Ojdipova mati in žena, obesi, Ojdip si lastno-ročno odvzame sposobnost vida, v istem pa duhovno spregleda, prevzame nase sposobnost Videnja o sebi.

Metafora slepote in luči je v uprizoritvi lepo izstopala, še posebej v soju bleščečega reflektorja ob Ojdipovi oslepitvi. Človek je lahko sicer telesno slep (Teiresias, nazadnje tudi Ojdip), je pa sposoben dojeti resnico, videti vase. In četudi se v oslepitvi sklene Ojdipova tragedija, se pa fizična bolečina umakne sreči ob resničnem spoznanju samega sebe, pa čeprav za ceno slave in oblasti. Ojdip idejno zmaga, saj je s spoznanjem resnice in kot etično čista oseba, ki je v tragediji zabredla nevede, dosegel očiščenje, katarzo.

Samospoznanje je ena temeljnih vrednot. Tragedija uboja, incesta, samomora, oslepitve je tragedija Ojdipove poti k resnici, ki edina osvobaja človeka.

Velika drama lahko zaživi z velikimi igralci. To so bili Radko Polič, ki je vrhunsko igral človeka (Ojdipa), Tone Gogala, ki je v antagonistu Kreonu vehementno posebej oblast (oziroma željo po oblasti), Anton Petje, ki je kot zagonetni Teiresias uporabil moč resnice, Lidija Kozlovičeva,

ki je s svojo Jokasto pretresljivo odigrala prekletstvo ukane. Ob njih so se harmonično spojili v dramsko celoto še V. Jurc kot duhovnik in korifej, A. Rustja in A. Milič kot pastirja, M. Caharija kot služabnica.

Glasbena podlaga zboru je delo Alida Kumarja, kostumi (občudovanja vredni so predvsem bogati in bleščeči kostumi tebanskih junakov) pa zamisel Marije Vidau. Preprosto linearno, a vendar zelo usklajeno sceno so izdelali po načrtu Janje Korunove. Pri odski postavitvi tržaškega Ojdipa so sodelovali še A. Rojc (korepeticije), koreografka Ksenja Hribar in lektor Jože Faganel.

Otroško nežno in ljubko sta učinkovali deklici Vesna Hrovatin in Maja Pajtak, ki sta upodobili lik Ojdipovih hčerkic Ismene in Antigone. Z njuno podobo se sklepa v dramatični osebnosti in družinska tragedija tebanskih kraljev, toda strašno prekletstvo visi nad Ojdipovimi in Jokastinimi otroki. Usoda Eteokla, Polineika, Ismene in Antigone pa je predmet druge drame tebanskega cikla: Antigone.

Majda Artač-Sturman

Mednarodna turnirja SZ Olympia

V sklopu manifestacij ob 30. obletnici ustanovitve organizira SZ Olympia mednarodna odbojarska turnirja.

Ženski turnir bo v nedeljo, 20. t.m. Nastopale bodo poleg Olympie še naslednje ekipe: SLOGA iz Trsta, O.K. NOVA GORICA in ekipa iz San Vite pri Tagliamentu.

Spored tekem bo naslednji:

ob 10.00 Olympia - Nova Gorica
ob 11.30 Sloga - San Vito
ob 15.30 finale 3. mesto
ob 17.00 finale 1. mesto

Moški turnir bo v četrtek, 24. t.m. Nastopile bodo tri ekipe in sicer: ASFJR iz Čedad, KAMNIK iz Kamnika in OLYMPIA. Prva tekma bo od 18.00 uri, druga ob 19.30 in tretja ob 21.00. Ob turnirja bo sta v telovadnici Slovenskega Športnega Centra. Drev. XX. Septembra 85.

Vsi ljubitelji odbojke, starši naših atletov in prijatelji so lepo vabljeni, da s svojo prisotnostjo in navijanjem spodbudijo naše atlete in se tako sami prepričajo, kako so trenerji in odborniki društva pripravili ekipe za prvenstvene nastope.

Prizor iz dela »Kralj Ojdipus« v režiji M. Koruna

(foto Montenero)

Srečanje Alpe-Jadran trgovskih šol v Celovcu

Dijaki trgovskega tehničnega zavoda »Žiga Zois« v Gorici so lansko šolsko leto obiskali novoustanovljeno dvojezično trgovsko akademijo v Celovcu in zatem sprejeli tudi obisk celovških dijakov na svoji šoli.

Letos je bilo takšno srečanje v koroški prestolnici 3. in 4. oktobra v mnogo večjem obsegu, saj so se ga udeležili poleg dijakov goriške trgovske in dvojezične celovške še dijaki trgovske akademije iz Ljubljane, nemške trgovske iz Beljaka in dvojezične (slovaško-nemške) iz Trnove pri Bratislavi. Dvodnevnega srečanja se je udeležilo torej kar pet trgovskih šol z območja Alpe-Jadran.

Poln avtobus dijakov 4. in 5. letnika trgovsko-tehničnega zavoda »Žiga Zois« in zastopnikov poklicnega trgovskega zavoda »Ivan Cankar« se je v zgodnjih urah podal na pot po avtocesti preko Furlanije in po Kanalski dolini čez Trbiž in naprej mimo Beljaka in Vrbskega jezera proti Celovcu.

Po prisrčnem snidenju s Koroškimi prijatelji, saj so se nekatera prijateljstva stkala že preteklo leto, smo si goriški dijaki najprej ogledali »Svet v malem« (Minimundus), kjer so v miniaturni razstavljeni največje arhitekturne in kulturne znamenitosti iz vsega sveta.

Popoldan so sledila športna srečanja. Dijaki smo se pomerili v košarke, dijakinje pa so svoje sposobnosti dokazovale v odbojki. V srečanjih z ekipami Celovca, Ljubljane in Bratislave, ki so bila sicer prijateljskega značaja, je goriška šola osvojila vse lovorike.

Po športnih srečanjih smo se odpeljali v slovenski dijaški dom — Modestov dom, kjer smo se po kratkem predahu vsi udeleženci srečanja zbrali na predavanju našega profesorja, znanega strokovnjaka na področju raziskovanja kulture, zgodovine in še posebej imenoslovja v vzhodno-alp-

skem prostoru, dr. Jožka Šavlija. Svoje predavanje je osredotočil na zgodovinsko-družbeni oris Karantanije skozi čas in na njeno vlogo kot predhodnico skupnosti Alpe-Jadran. Predavanje je potekalo v nemškem jeziku in bilo ob zaključku deležno burnega aplavza.

Po predavanju so dijaki 5. letnika šole »Žiga Zois« predstavili našo ožjo domovino Primorsko s 40-minutnim filmom, ki so ga bili tudi sami posneli.

Takoj po večerji je sledilo družabno srečanje, kjer smo ob glasbi, plesu in klepetanju sklepali nova prijateljstva. Na žalost so bili ti, za nas najlepši trenutki, zelo kratki, saj smo kmalu morali oditi v Mladinski gostinski dom, kjer smo tudi prenočili.

Naslednjega dne smo se zbrali pred mestno hišo v centru Celovca, kjer nas je pozdravil celovski podžupan ter v svojem govoru poudaril pomen srečanja trgovskih šol z območja Alpe-Jadran za koroško prestolnico in izrazil podporo slovenski samostojnosti. Sledil je ogled znamenitosti mesta Celovec.

Pred kosilom v Modestovem domu so dijaki s posameznih šol prebrali svoja razmišljanja o gospodarstvu kot vzvodu za sožitje med narodi, kar je bilo pravzaprav tudi geslo srečanja. Pri tem so z krajšimi nagovori prinesli svoje pozdrave tudi zastopniki deželnega šolskega sveta, tako vodja oddelka za manjšinsko šolstvo Wiegela, deželni šolski inšpektor mag. Krassnitzer, nadzornik dvojezičnih šol dr. Feinig; ravnateljica dvojezične trgovske šole v Celovcu, mag. Maja Hoja-Amrisch pa se je vsem udeležencem zahvalila za sodelovanje na srečanju in izročila zastopnikom z vsake šole simbolično darilo in spominski pokal in priznanje za njihov trud in požrtvovalnost. Svoj pozdrav je udeležencem izrekel tudi K. Smole, bivši slovenski državni poslanec

na Dunaju in sedaj predstavnik Slovenije v Avstriji, ki si je v času svojega poslanskega mandata zelo prizadeval pri vladnih oblasteh, da je bila končno ustanovljena dvojezična trgovska akademija v Celovcu.

Poslovili smo se končno z upanjem, da naše srečanje ne bo ostalo le kot sled črnila v dnevnem časopisu, ampak da bomo stike še poglobljali in se nekoč srečevali kot poslovni ljudje v prostoru Alpami in Jadranom.

Pred odhodom domov smo obiskali tudi znamenito benediktinsko opatijo Št. Pavel v Labotski dolini, ki letos praznuje 900-letnico in predstavlja živ simbol kulture in zgodovine Koroške.

Za zaključek samo še to: želimo si še takih srečanj!

Matej Pečanac

NOVICE

■ Izredno hudo neurje je te dni zahtevalo v Italiji 16 smrtnih žrtev, gmotna škoda pa je ogromna. Najhujše sta prizadeti Sicilija in Toskana, veliko škode pa je tudi v Venetu.

■ Na povabilo zunanjega ministra De Michelisa je šef slovenske diplomacije Dimitrij Rupel opravil v torek, 15. t.m., obisk v Rimu. Dr. Rupla je spremljal finančni minister Republike Slovenije Šešok. Minister De Michelis je ob koncu obiska izjavil, da bo Italija skupno z ostalimi državami članicami Evropske skupnosti v nekaj mesecih, najkasneje pa konec leta, priznala slovensko državo. Ministra De Michelis in Rupel sta sklenila ustanoviti delovno skupino, ki naj razpravlja o zakonski zaščiti slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji.

Nadvse uspel ex-tempore v Devinu

Mali udeleženci 2. slikarskega ex-tempore v Devinu

(foto Magajna)

Slovensko dobrodelno društvo iz Trsta je v nedeljo, 13. t.m., priredilo na sedežu tamkajšnjih pevskih zborov v Devinu drugi likovni ex-tempore. Srečanje je bilo nadvse uspešno, saj se ga je udeležilo kakih 70 otrok iz vrtec ter osnovnih in srednjih šol s Tržaškega in iz Laškega. Vzdušje je bilo res prijetno in vsi otroci so se v nedeljo v Devinu imenitno počutili. Prireditelji so za svoje male »risarje« pripravili tudi krajši kulturni spored v katerem so nastopili otroški zbor »Ladjica« z glasbeno pravljično »Rdeča kapica«, dva virtuozna od Domača z diatonično harmoniko in plesna skupina društva »Mladina« iz Križa.

Štiričlanska komisija, ki je ocenjevala risbe, je imela nadvse težavno nalogo, saj so vsi mali udeleženci pokazali veliko likovno nadarjenost. Komisija sta sestavljala dva slikarja — Zora Koren Šerk in Franko Vecchiet ter učiteljica Ondina Pavletič in Marija Trobec. Popoldne je bilo na vrsti nagrajevanje najboljših risarjev, ki so dobili zlate, srebrne in bronate plakete.

Prvo nagrado za vrtec je prejel Matko Maravič iz Zagreba, drugo Rok Caharija iz Devina, tretjo pa Elizabeta Caharija iz Nabežine. Za prve tri razrede osnovne šole so se najbolje uvrstili Vlasta Ušaj iz Devina, Miloš Nikolič iz Tržiča in Walter Caharija iz Nabežine, za zadnja dva razreda pa Boštjan Romano iz Ricmanj, Vanja Švara iz Slivnega in Tomislav Šikič iz Trsta. Za nižjo srednjo šolo pa so se najbolje izkazali Alessio Picin iz Nabežine, Martin Turk iz Barkovelj in Vanja Saksida iz Sosljana.

Tudi tisti otroci, ki niso dobili priznanja, niso ostali prazen rok. Prireditelji so jih namreč obdarili z barvicami, peresnicami, svinčniki, bomboni, nekateri pa so dobili tudi ure, majice in nahrbtnike. Sredstva za darila so nudili slovenski denarni zavodi z Opčin, iz Doberdoba in Nabežine.

hj

Gallus navdušil na Koroškem

»Gallusovo zvočno bogastvo« — koncert, ki je že imel velik uspeh v Trstu, Gorici, Čedadu, na Sv. gori in v Ljubljani, je v nedeljo, 13. t.m., navdušil tudi ljubitelje glasbe iz Koroške. Koncert je bil v cerkvi sv. Egidija v Celovcu. Zbori s Tržaškega so imenitno izrabili odlično akustiko najstarejše celovške cerkve, saj so Gallusove motete izvajali na koroški, obeh stranskih oltarjih in pred glavnim oltarjem; poželi so res topel in dolg aplavz.

Koncert je bil dobrodelnega značaja; prireditelji so izkupiček namenili pomoči Sloveniji. Nastop pevcev s Tržaškega je sodil v okvir vsakoletnih kulturnih izmenjav med Slovensko prosveto iz Trsta, Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščansko kulturno zvezo iz Celovca. S tem koncertom so se zaključili letošnji 5. Primorski kulturni dnevi na Koroškem. Ob koncu naj ponovno opozorimo, da koncert »Gallusovo zvočno bogastvo« izvaja okrog 150 pevcev, ki so člani raznih zborov s Tržaškega in sicer mešanih zborov Milan Pertot iz Barkovelj in Primorec-Tabor iz Trebč in Opčin, Tržaškega mešanega zbora, dekliškega zbora Glasbene matice iz Trsta, dekliške skupine in mladinskega zbora Vesela pomlad z Opčin, dekliškega zbora Vesna iz Križa, Tržaškega okteta in moškega zbora Valentin Vodnik iz Doline.

Zanimiva 124. Primorska srečanja

Primorska srečanja so revija za družboslovje in kulturo, tako piše v podnaslovu, in v teh dneh imamo pred seboj 124. številko, ki je lepo oblikovana in zelo privlačna za oko. Sicer pa se še vedno zdi, da je to revija, kateri danes nihče več ne ve namena. Najbolje bi jo lahko označili kot revijo, v kateri je vsakega malo in nekaterega preveč.

Zadnja številka prinaša dva članka o knjižnicah, posebno je zanimiv prispevek, ki ga je napisal Boris Jukič; dal mu je naslov: »S pomočjo statistike o potujoči knjižnici v občinah Nova Gorica, Ajdovščina in Tolmin«. Podatki so zanimivi tudi zaradi fenomenov, ki ga pri nas ne poznamo, ker potujočih knjižnic ni, sicer pa je tudi splošno znano, da se v Italiji izredno malo bere, še manj kupuje knjige, najmanj pa hodi v knjižnice, ki zato samevajo in se nihče ne zmeni zanje. Potujočo knjižnico so namreč ustanovili v treh primorskih občinah, v Novi Gorici, Ajdovščini in v Tolminu. Nevednežem povejmo, da je to posebno predelan avtobus, knjižnica, ki se zapelje domala do vseh primorskih vasi in s seboj vozi knjige, ki si jih lahko tako sposodijo tudi ljudje, ki ne hodijo v večja mesta. Obisk knjižnice je imeniten, več o tem pa v samem članku.

Jelka Cveblar je napisala zelo dober članek o delovanju sklada Mitja Čuk. V njem na kratko pove, kako je nastal ta sklad, ki hoče pomagati tudi otrokom, ki so drugačni od nas, a za to drugačnost niso sami krivi. Mali Mitja, po katerem se sklad imenuje, je umrl leta 1979 in je bil od rojstva zaznamovan z Downovim sindromom. Članek je vredno prebrati in se ob njem zamisliti, saj ni malo odstavkov, kot je tale, ki ga navajamo: »Delali smo za nekoga, ki je prišel na svet s hibo ne po last-

ni in niti po krivdi svojih staršev. Delamo zanj, ker smo globoko prepričani, da ima tudi on pravico do kvalitetnega in človeka vrednega življenja, ne glede na produktivnost, ki jo bo lahko, ali sploh ne bo dosegel.«

Gabrijel Devetak je napisal članek o Trenti in Soči v okviru Triglavskega narodnega parka, kjer navede nekaj tez, ki smo jih že velikokrat slišali, a je do sedaj vse skupaj vedno ostalo samo pri besedah. V sedaj že stalni rubriki »Predstavljamo primorske strokovnjake« nam tokrat predstavijo našega rojaka univerzitetnega profesorja Emidija Susiča. V Primorskih srečanjih pa sta tokrat objavljena dva članka o Danteju, prvega je napisal Tone Perčič, drugega pa Martina Ožbot, ki je razčlenila Dantejevo politično misel. Sledi dober članek, ki bo zanimal vse tiste, ki so pristaši moderne umetnosti in retrogarde. David Terčon namreč piše o Laibachu in vsem, kar je v zvezi z njim. Laibach gre namreč, in z njim vsa Neue Slowenische Kunst, že v drugo desetletje delovanja. Sledi leposlovje, ki ga sedaj ureja Vlado Šav iz Kopa, tokrat so prisotni s svojimi stvaritvami Pribac, Frančič, Maurerjeva, Kozinčeva, Hajnalova, Kristan, Bizjak, Soldova, Votolenova, Šav, Tronkarjeva in Kralj. Kar dobra bera povečini nove primorske literature.

Teo Šinkovec je prevedel Svevovo zgodbo »Starčeve izpovedi« in temu sledijo Zapiski, kjer najdemo nekaj dobrih ocen Nives Marvinove o slikarski koloniji v Zakojci in o opusu Andreja Kosiča iz Gorice. Miro Kocjan piše o razstavi Keltov v Benetkah, Albert Klun o primorskem pisatelju Janku Peratu, Marija Cenda Klinc pa o pesništvu Bogomila Faturja; sledijo še recenzije. J.P.

Nadine Gordimer dobitnica Nobelove nagrade

V teh dneh je prišla novica iz Stockholma, da je letošnji dobitnik prestižne Nobelove nagrade znana pisateljica Nadine Gordimer iz Južne Afrike. Da ne bodo vsi sedaj govorili, da jo poznajo, naj povemo, da do sedaj ni imela velike sreče v Italiji, tudi v širši Evropi ne; veliko bolj poznana je v angleško govorečem svetu, posebno v Južni Afriki, kjer je znana predvsem po svojem boju proti vsakršnemu rasizmu, še najbolj proti apartheidu, ki je eden izmed največjih še obstoječih madežev človeštva. Že pred podelitvijo se je veliko šušljalo o tem, kdo bo dobil nagrado, ker je švedska Akademija že petindvajset let ni podelila nobeni ženski. Pred petindvajsetimi leti so Nobelovo nagrado podelili nemški Judinji Nelly Sachs, o kateri danes ne ve nihče na svetu več, da je sploh obstajala, kot ne vedo tudi več za Grazio Deleddo, ki je tudi nekoč dobila Nobelovo nagrado za literaturo, da o ostalih pisa-

teljicah ne bomo niti govorili. Edina Nobelova nagrajenka, ki je malce bolj poznana v širšem krogu bralcev, je Američanka Pearl Buck, ki je pisala bestsellerje o trdem življenju na Kitajskem, kjer se je rodila in tudi živela kot hči in žena misijonarja.

Švedski akademiki nikdar niso imeli sreče z ženskami, ki so jih nagradili z Nobelovo nagrado za literaturo. Kaže pa, da jim je tokrat le uspelo nagraditi pisateljico, ki nagrado tudi zasluži. Šele sedma Nobelova nagrajenka je in nagrada njeni pomeni predvsem nagrado njenemu življenju in pisanju, ki ga je vsega posvetila boju proti apartheidu v svoji domovini, Južni Afriki, kjer je bila rojena leta 1923. Pisati je začela že zelo zgodaj in mlada doživela v angleško govorečem svetu uspeh, ki si ga tudi zasluži. Njen slog je suh in enostaven, zadene takoj v živo, morda je preveč »moški«, da bi bil evropskemu bralcu všeč.

SODOBNO KMETIJSTVO

ZAŠČITA KAKOVOSTNEGA DOMAČEGA MEDU

Že v prejšnjem stoletju sta se za evropske pridelovalce medu pojavila dva problema: prvi je vse večja razširjenost umetnega medu v Evropi, drugi pa vedno večji svetovni trg in torej uvoz cenejšega medu. V tistem času je bilo težko razločevati med umetnim in naravnim medom, posebno še, če je šlo za mešanico obeh vrst. Zaradi tega so začeli nemški čebelarji prodajati svoje izdelke v enotni embalaži. Tako druge ponudbe niso ogrožale njihovega medu, s tem pa sta se izboljšala tudi nadzor in kakovost.

Med, ki ga raziskujemo, mora biti s pravega območja. O tem se lahko prepričamo z mikroskopskimi, kemičnimi, fizikalnimi in senzornimi znaki označene vrste medu. Senzorski znaki so barva, vonj, okus, konsistenca in proces kristalizacije. Pri kemičnih znakih so najpomembnejše vrste sladkorja in kislost, pri fizikalnih parametroh pa prevodnost.

Količina peloda rastline, po kateri med imenujemo, bi morala biti vsaj 45-odstotna (to se pokaže pod mikroskopom), vendar danes od tega odstopajo, ker lahko pride pelod v med tudi po drugačni poti in ga torej ne vnašajo samo čebele. Strokovnjaki su ugotovili, da se vrste cvetnega prahu presenetljivo razlikujejo ne le glede na posamezna območja. Z določanjem vrste cvetnega prahu je torej mogoče določiti tudi izvor medu. Povemo naj še, da so strokovnjaki omejili tudi ogrevanje medu, ker diastaza lahko pokaže deset enot invertaze.

V Nemčiji pridelajo letno približno 20.000 ton medu, porabijo pa ga okrog 80.000 ton, kar pomeni, da ga morajo večinoma uvažati. Nekatere vrste domačega medu so pri njih postale cenejše, ker so analize pokazale slabo kakovost zaradi tujih škodljivih snovi. Visoko kakovosten med mora odgovarjati strogim pravilom in zahtevam. Poleg tipičnega vonja in okusa po zrelem medu je zelo pomembno, da so čebele dobile dovolj zdravil proti nevarni zajedalki varozi. Preiskave so pokazale, da se škodljive snovi prenašajo preko voska v med. Strokovnjaki še posebno opozarjajo na zdravilo Bayvarol, ki je zelo razširjeno, a je v Nemčini prepovedano. Čebelarji iz Nemčije in Francije zahtevajo zaščito za domači med in višje cene.

ČEBELARJENJE BREZ ZDRAVIL PROTI VAROZI

Odkar se je pojavila varoza strokovnjaki razmišljajo, kako zažeziti hude posledice in to z naravnimi in kemičnimi sredstvi. Mnogi so bili tudi v skrbeh zaradi kakovosti medu po černobilski katastrofi. Mednarodna zdravstvena organizacija pa je dala vedeti, da je bil preplah pretiran.

V zadnjih časih prihajajo spodbudne vesti o boju proti varozi brez kemičnih sredstev. Nemški čebelarski strokovnjak Ruttner je osem let opazoval napadne čebelje družine iz Urugvaja in ugotovil, da del zalege plodnih varoidnih samic nenehno propada. Zajedanci se lahko širijo še s trotovske zalege. Ruttner je še opazil, da zaradi tega čebelje družine niso bile nič manj živahne in delovne. Ugotovil je, da se te lastnosti lahko prenašajo tudi na evropske čebelje rase, kot na primer carnice.

Dr. Racher je šel v svoji raziskavi še dlje, saj je odkril, da se je po začetni množični izgubi čebel stanje ustalilo. Prof. Drescher pa je opozoril na pomemben vpliv razmnoževanja varoze na trajanje poklopcev delavk vse do pojavnosti mladih čebel iz celic. Pri posameznih rodovih so se pokazale velike razlike. Krajše kritje s poklopci se da doseči in s tem se opazno zmanjša razmnoževanje varoidnih pršic.

Z uvozom urugvajskih čebeljih matic, ki so mešanica evropskih čebel, a so proti varozi odpornejše od naših, bo treba nekoliko počakati, dokler strokovnjaki ne bodo ugotovili ali bodo prav tako odporne tudi v naših podnebni razmerah in proti naši varozi. Poleg tega pa s tamkajšnjimi čebelami ni lahko ravnati, ker so podobne divjim in rade pikaajo. Do leta 1992, dokler ne bodo opravljene biometrične raziskave, torej uvoz urugvajskih čebel ne bo mogoč.

V nemški čebelarski zvezi so člani glede tega vprašanja različnih mnenj, vsi pa vztrajajo, da morajo biti poskusi instituta v Obernsku odgovorno izvajani in nadzorovani, urugvajске čebele naj se poskusno vključijo v družine carnice, upoštevajo naj roke, poskuse pa naj opravljajo na kakem otoku, da čebele ne bodo prišle v stik z drugimi. Poskuse bo mogoče, kot rečeno, izvesti po letu 1992, institut pa se je obvezal, da bo zvezo čebelarskih družtev informiral o izvajanju teh raziskav.

NAŠA DRUŠTVA

Kulturno društvo »Valentin Vodnik«

Na vzhodnem koncu tržaške pokrajine, v prijazni vasi Dolina, že celih 113 let neprekinjeno deluje domače kulturno društvo, poimenovano po pesniku Valentinu Vodniku. Ustanovljeno je bilo v daljnem letu 1878 kot Bralno in pevsko društvo. Ime »Valentin Vodnik« je dobilo v zadnjih letih prejšnjega stoletja. V tistih letih je društvo zelo aktivno delovalo. Njegovi prvi odborniki so za vaščane prirejali razna kulturna in zabavna srečanja, zelo aktiven je bil mešani zbor, ki je obstajal od vsega začetka, pa tudi dramska skupina je bila nadvse uspešna. Omeniti je treba še ansambel tamburašev, ki je v tistih časih veliko nastopal ob raznih pomembnih vaških slovesnostih.

Obdobje fašizma in druge svetovne vojne je seveda tudi v Dolini kruto poseglo v društveno delovanje. Člani PD »V. Vodnik« so torej morali delovati v ilegali in so se naposled zatekli v cerkev, kjer so lahko še naprej opravljali svoje poslanstvo. Najbolj aktiven je bil v tistih letih mešani pevski zbor. Zanimivo je morda povedati, da so člani zbora leta 1940 za las ušli konfinaciji, ker so v neki gostilni prepevali slovenske pesmi. Večina fantov je nato odšla v vojsko in tako je moral tudi zbor omejiti svoje delovanje.

Po letu 1945 je kulturna dejavnost v Dolini ponovno oživela. Iz vojske, taborišč in zaporov so se vračali vaščani, ki so domače društvo spet obudili k življenju. Vanj se je vključilo skoraj 400 članov, število pa je v nekaj letih še naraslo. V okviru društva so začeli spet delovati pevski, godbeni, dramski, telovadni, mladinski in podporni odsek. Zelo aktiven je bil takoj po vojni predvsem dramski krožek.

Seveda je opravljenega kulturno-prosvetnega dela toliko, da ni mogoče omenjati posameznih prireditvev, gostovanj zbora, gledaliških iger, izletov itd. Preidimo torej na današnji čas. Odbornik KD »V. Vodnik« Vojteh Lovriha nam je povedal, da je pred kakimi tremi leti nastopila kriza, pri članih društva je bilo opaziti nekakšno utrujenost. Kot nujnost se je torej pojavila zahteva po pomladitvi odbora in mladi so si to

zahtevno nalogo z veseljem naložili na svoje rame. Seveda pa jim »starejši« člani pri njihovem delu vedno stojijo ob strani, jim svetujejo in jih usmerjajo. V okviru društva še danes deluje pevski zbor, v katerem pa od povojnih let pojejo samo moški. Zbor ima za sabo že veliko koncertov in pomembnih gostovanj v Sloveniji, Avstriji, Nemčiji, Franciji in tudi v raznih krajih Italije, redno pa nastopa tudi na zborovskih revijah. Poleg tega obstaja v Dolini tudi mladinski zbor oziroma mladinska skupina »V. Vodnik«.

Dolinsko društvo skrbi tudi za animacijo osnovnošolskih in srednješolskih otrok. Pomembno je dejstvo, da bo letos ponovno začel delovati otroški zborček. Za odrasle vaščane pa društvo prireja razna srečanja, nize predavanj, proslave itd., pa tudi pomembne prireditve, kot so bili na primer Junjski glasbeni — likovni večeri.

KD »V. Vodnik« ima zelo hude težave s prostori, ki so premajhni in še zdaleč niso primereni za kakršnekoli prireditve. Tudi vaščani se pritožujejo, da v vasi ni niti ene dvorane, kjer bi se lahko zbirali. Člani društva so torej prisiljeni, da za vsako večjo prireditev poiščejo primeren prostor. Kar zadeva delo z mladino, potekajo v glavnem vse dejavnosti v osnovni šoli »S. Gregorčič« in srednji šoli »P. Voranc«.

Za konec naj zapišemo še izjavo mladega, komaj izvoljenega predsednika društva Davida Bandija: »Naše društvo ima po mojem premalo stikov z vasjo. Res je, da sodeluje pri mnogih vaških prireditvah, kot je na primer Marenca, vendar to ni dovolj. Glavna naloga novega odbora je torej ta, da naveže stike z vaščani. Najprej mislimo organizirati nekaj predavanj in izletov, kjer se ljudje najbolj spoznajo med seboj še posebno v teh časih, ko je človek osamljen in odtujen. Predvsem pa bi želeli, da bi se vaščani zavedli, da je naše društvo res odprto vsem...«

(hj)

Člani moškega pevskega zbora »V. Vodnik« iz Doline

(foto Magajna)

JURIJ PALJK »Niti tatovi se tokrat niso oglasili«

Ko včasih v družbi povem, da berem poezije in sploh, da mi je poezija zelo všeč, sem velikokrat deležen posmeha, skritega največkrat, a vseeno posmeha. Zato me je sedaj skorajda sram, da pišem pesmi, da sem že nekaj poezij izdal v zbirki, pred leti, ko sem še verjel, da se narod, ki trdi, da ima za heroja, narodnega junaka, svojega prvega pesnika, Prešerna, ne bo posmehoval nekemu, ki upa, da je vsaj nekaj dobrega napisal, če pa ni, bo že čas zabrisal vsako sled za njim. A se je, kot se najbrž vsem, ki kaj pišejo.

Ko poveš komu v slučajni družbi, da pišeš, (enostavno rečeš, da pišeš, nič več), te imajo takoj vsi za novinarja, časnikarjev ne pozna skorajda nihče več. Ko potem skušaš razložiti, da nisi to, kar si mislijo, je hudir, ker nastane mučna zadrega. Vsi te nekam čudno gledajo, kar ne morejo razumeti, da je res, da so tudi oni spoznali nekoga, ki piše, a ne za časopis, piše kar tako, povrh vsega pa še pesmice. Ne nekih uporabnih popevk, podobnega, poezijo piše, ki je potem skorajda gotovo nihče ne bere, podobne misli se jim rojevajo v začudenih glavah.

Koj zatem pride na vrsto obvezno vprašanje: »Kaj pa delaš?« Ostalih bolj nesramnih vprašanj, ki jih običajno postavljajo ljudje, ki so iz imenitnih družin, kjer je najmanj eden od staršev zaposlen v prosveti, raje ne bi navajal, ker so tako netaktna in tako nizko perverzno postavljena, da te mine takoj, ko jih slišiš. Seveda potem iste ljudi vidiš vsako leto v prvi vrsti, kako božansko pozersko sedijo, ko se Slovenci gredo Prešernove proslave, kjer poslušajo vse mogoče poezije, a nobene najbrž ne slišijo. Tisti, ki pišejo, ki res pišejo, in berejo

poezijo, običajno ostajajo bolj zadaj, v poltemi, kjer jih nihče ne vidi, seveda imaš tudi med temi pozerje, a teh je danes veliko povsod.

Zato raje ne govorim okoli, da pišem, raje molčim, zato tudi leta nisem objavil ničesar, čeprav sem veliko pisal. Ne da bi se bal, saj ni to, le težakov, ki se mi potem vljudno nasmihajo, ko ti rečejo, da so v časopisu prebrali, da si spet napisal nekaj pesmi, ne prenašam. Sprašujem se, zakaj je ta naš slovenski narod sebi za junaka izvolil pesnika, o katerem vsakogar učijo vse najboljše v šoli, a nikdar pošteno tudi ne povejo, da je bil taisti pesnik pijan skorajda vsak dan, da so ga metali iz gostiln, ven, na ulico, pod kap, v Kranju, šele takrat, ko so lokal zapirali. Tega nam nikdar ne povejo v šoli, a vendar vsi to vemo, med nami ni nikogar, ki bi se na ta račun ne narežal vsaj nekajkrat v življenju, a tega nikdar nismo uradno zvedeli. In o ubogem Cankarju, koliko smo jih slišali, kako se je vinjen »po Klancu tulkal«, kot pravi neki vidnejši slovenski književnik, seveda v pogovoru, zasebno, ker to ni za javnost! Zakaj ne, ne ve nihče, vsaj jaz ne. Ne bom nadaljeval, ker nima smisla.

Seveda boste rekli, da njuno pisanje nima nobene zveze s to preklemano in prekleto, skorajda bi lahko rekli, občeslovensko navado, ker bi sicer Slovenci imeli danes nad sto tisoč imenitnih pisateljev in pesnikov, toliko naj bi bilo v Sloveniji alkoholnih kronikov sedaj, kakšen več ali manj, številka je sama na sebi grozljiva. Posmeh pa ima nekaj v zvezi s tem, gotovo ima nekaj v zvezi, posmeh tistega, ki »ni tak«, posmeh »tistega, ki ve, kako se v življenju dela«, posmeh tistega, ki ne zamudi niti enega pomembnega vlaka, tistega, ki nikdar ne dvomi na svoji poti, posmeh človeka, ki nima iluzij, in tudi sanj ne, ima pa v rokah vse tisto, česar pesnik nima: Stvarnost, izreden občutek za življenje, kjer se ve, kaj nese in kaj ne, kjer moraš vedeti, kaj smeš reči in kaj ne, kjer moraš prekleto dobro paziti, da navzgor ved-

Nadine Gordimer dobitnica...

«III B»
Sama je nekoč o svojem slogu dejala, da je to »realizem ideji«. Godimereva se ima za »belo Afričanko«, okrog dvajset romanov, ki jih je do sedaj napisala, poleg esejev, kratkih zgodb in drugega, je pregneteno z Afriko in vsem, kar je v zvezi z njo. Ob čestitkah, ki si jih južnoafriška pisateljica vsekakor zasluži, ji lahko zaželimo le še uspeh pri bralcih, ki so bili sedaj do nje nekako zadržani, bolj so jo poznali kot belko iz Južne Afrike, kjer bije boj za enakopravnost črnškega prebivalstva z belim. Za no-

ve izdaje njenih del, ki jih je preveč, da bi jih naštevali, pa bo že poskrbel »knjižni business«, ki zacveti takoj, ko se pojavi nova Nobelova nagrada za literaturo, tako je vsaj vedno bilo. V Italiji boste največ njenih del našli pri Feltrinellijevi založbi. In prav zagotovo vem, da bo na slavnostni podelitvi Nobelovih nagrad na Švedskem govorila o tem, kakšna krivica se godi južnoafriškemu prebivalstvu črne polti, kot je to vedno in povsod počela na vsakem javnem nastopu. Zato je tudi njena nagrada toliko več vredna.

Lekcija narodne samozavesti...

«III 4»
in sploh italijanskih političnih krogih. Slovenija je majhna, pravijo nekateri, a pri tem ne pomislijo, da je polovica držav članic OZN še manjša od naše matične domovine. Očitajo nam, da slovenščina ni pomemben jezik, ne zavedajo pa se, da tudi italijanščina v Evropi ne govori nihče, saj ni jezik komunikacije kot sta nemščina in angleščina. Res je sicer, da je naša kultura razmeroma mlada, vendar pa tudi »častitljive« stare kulture niso vedno nosilke dobrega in pozitivnega. Brezigar je še poudaril uspešnost Slovencev v znanosti, športu, zdravstvu in na kulturnem področju. Že zaradi tega bi Slovenija zaslužila mednarodno priznanje svoje samostojnosti. Boj, je zaključil Brezigar, ki ga danes vodi Slovenija, je tudi boj za resnično pravo Evropo narodov, v kateri bi vsak govoril svoj jezik in v kateri bi se vsi narodi res čutili doma.

Zadnji je bil na vrsti senator Stojan Spetič. Opozoril je na dejstvo, da je Evropa predolgo vztrajala na enotnosti Jugoslavije in pri tem »pozabila« na demokracijo. Priznati je treba pravico do samoodločbe narodov in torej neodvisnost Slovenije in Hrvaške, ki pa nikakor ne smeta postati ekonomsko odvisni od drugih držav. Istočasno pa je treba priznati tudi samostojnost vseh ostalih jugoslovanskih republik, je dejal senator Spetič. Po njegovem mnenju bi bilo morda v bodočnosti še možno neko skupno dogovarjanje med deli bivše Jugoslavije, kar bi lahko celo privedlo do ustanovitve neke nove konfederacije. Proces približevanja Evropi bo počasen, je menil Spetič, zato bo v bodoče nujno, da pride do neke povezave med jugoslovanskimi narodi.

■ Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da je deželni odbor umaknil popravek, s katerim je hotel preklicati prispevek 75 milijonov lir za Slovenski raziskovalni inštitut, ki ga je predvideval deželni proračun. Deželna vlada je bila namreč mnenja, da po odobritvi zakona za obmejna področja ni več pogojev, da bi ohranili tudi prispevek iz deželnega proračuna. Na zahtevo slovenskih svetovalcev v deželnem svetu je vlada predlog umaknila. Slori bo torej letos dobil skupno 375 milijonov lir.

■ Kot znano, je skupina neofašistov, v kateri so bili tudi nekateri občinski svetovalci MSI, v ponedeljek, 14. t.m., nasilno prekinila shod društva Edinost. Pahor in somišljeniki so v okviru te manifestacije postavili tudi dokumentarno razstavo o pravicah slovenske manjšine v Italiji. Desničarji so se pred očmi policije in karabinjerjev zagnali proti demonstrantom in poškodovali nekaj panojev.

V zvezi s tem dogodkom je deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar vložil v deželnem odboru vprašanje, v katerem sprašuje predsednika, kaj namerava storiti, da bo v bodoče vsem državljanom zagotovljeno svobodno izražanje svojih stališč in mnenj.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Oglasi: Publist d.z.z.; Trst, ul. Montecchi 6; tel. 040/7796611.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

INFORDATA s.r.l.

TRST - Ulica Muggia 15 - Industrijska cona

KAKOVOSTNE INFORMATSKÉ REŠITVE

vam nudi

MANAGER

uporabni programi za upravljanje podjetij

Področja: knjigovodstvo, skladišče, kupci, dobavitelji, proizvodnja.

Potrebni HW: enojen PC, omrežje PC-ejev ali minisistemi IBM.

Servis SW: zagotovljen z lastnim osebjem.

V programu boste dobili pripravljen kontni plan po novih določilih EGS.

Telefon (040)381616 • fax 040/381110

no ližeš in navzdol samo grizeš. Posmeh ima gotovo nekaj v zvezi s tem. Joseph Conrad je nekje imenitno zapisal, prav on, ki je iluzije vedno imel, do smrti jih je imel, še ko mu je tudi morje bilo vzeto jih je imel: »Življenje brez iluzij je hiša polna gotovosti. In dolgočasna, predvsem dolgočasna hiša je to.«

Poznal sem neko gospo, imenitno gospo, bi lahko rekel, ker sem malokrat v življenju srečal človeka, ki bi se ves predal neki stvari in s tem zanemaril sebe in svoje življenje. Celo življenje je posvetila učnjemu otroku, ni se poročila, imenitna učiteljica je bila. Vse hruške so enkrat zrele, pravijo kmetje v vsej svoji enostavnosti in tako je tudi ta gospa odšla v zaslužni pokoj, ki si ga je zadnja leta nestrno želela. Izginila je neznano kam, vsaj jaz je nisem več videval. Ko sem enkrat zvedel, kam je odšla, na podeželju si je bila kupila majhno hišo z vrtom, sem jo šel obiskat, z avtobusom, sam.

Že na vratih sem videl, da je z njo nekaj hudo narobe, podplute in neprespance, motne oči so izdajale človeka, ki se je nekje ujel, in si sam ne more več pomagati, morda pa pomoči tudi več noče. Majavo se me je oklenila, bil sem prvi, ki jo je šel obiskat, a je tam živela že nekaj let. Potem sem tudi jaz z njo nekaj spil, za družbo, sva rekla. Bilo mi je nerodno, ko me je prosila, da naj nikomur ničesar ne govorim, ker nobenemu noče dati dovoljstva, pa čeprav vsi o njej skorajda vse vejo. Take reči, da se zvejo takoj, lepe ne, je rekla.

»Jaz nisem«, sem rekel.

Žalostno se je nasmehnila in rekla: »Vem, saj me drugače skoraj gotovo ne bi prišel obiskat.« Najbrž je imela prav, najbrž bi si ne upal, nerad gledam ljudi v težavah.

Potem sva govorila vse mogoče, šla sva v dnevno sobo, kjer je običajno spala med knjigami. In steklenicami. Pokazala mi je nekaj

stvari, ki jih je sama napisala, poezije, ki ne bodo nikdar natisnjene, ker so se gotovo zgubile v hitri mrzlici, ki jo je imelo vse njeno sorodstvo, ko so si delili njeno premoženje, poezije postanejo ob delitvi denarja, ki ga dobiš od prodane hiše, precej prozaična stvar, postranskega pomena, samo počekčan nepotreben papir, ki konča največkrat na ognju, z nedokončanim pismom vred. Njej pa so pomenile veliko, skoraj toliko kot otroci, katerim je vedno govorila, da je sicer res Prešeren največji slovenski pesnik, a da je nam Primorcem gotovo najljubši Gregorčič. Spominjam se še, da sva tisti dan brala njegovo »Človeka nikar«. Malce se ji je že zapletal glas, ko je začela »V delavnico sem tvojo zrl, ki bitij si rodil brez broja...« Končala je v solzah, še sedaj imam v ušesih njen tihi glas, bila je njena najljubša poezija, samota in osamljenost edini sopotnici jeseni življenja, ki se je prevešalo vedno bolj v zimo.

Ko so jo tisto leto pokopali, nisem šel na pogreb, ki da je bil svečan, bilo je veliko govornikov, ker je bila zaslužna in kaj jaz vem še kaj so povedali specialisti za pogrebne govore in za osmine. Zvečer sem odprl Gregorčiča in se od nje poslovil z branjem pesmi, ki ji je bila najljubša, hudo mi je bilo za njeno trpljenje, ko sem končal Gregorčičevo pesem:

»... kedor bi pa ko jaz na sveti
imel čutiti in trpeti,
med dvomi, zmotami viseti —
človeka — ustvariti nikar!«

Umrta je sama, našli so jo šele čez teden dni, dnevni tisk je zabeležil, da je živela osamljena in od vseh zapuščena, časnikar je jedko pripomnil, da so bila vrata odprta, a da se tokrat niti tatovi niso oglašili. Našla jo je soseda, kateri je posojala knjige.